

Barbara Surma
Akademia Ignatianum w Krakowie

**Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej:
Między ekskluzją a inkluzją w edukacji religijnej,
Wrocław, 3.12. 2015.**

W dniu 3 grudnia 2015 roku na Uniwersytecie Wrocławskim odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa, której celem była prezentacja refleksji, teoretycznych perspektyw i praktycznych propozycji dotyczących miejsca, roli i kształtu współczesnej edukacji religijnej.

Głównymi organizatorami konferencji był Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Oddział Wrocławski Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Patronat naukowy na konferencją objął Komitet Nauk Pedagogicznych PAN.

Na zaproszenie do dyskusji na temat edukacji religijnej w kontekście płynnej (po)nowoczesności i pluralizmu odpowiedziało trzydziestu naukowców z piętnastu ośrodków akademickich z całej Polski. Zaproponowane zagadnienie przedstawili oni od strony filozoficznej, teologicznej, pedagogicznej, psychologicznej, etycznej i historyczno-kulturowej. Po uroczystym otwarciu konferencji przez dyrektora Instytutu Pedagogiki dr hab. Alicję Szerląg, prof. UW, i przewodniczącego konferencji dra hab. Wiktora Żłobickiego, prof. UW, obrady toczyły się w dwóch panelach eksperckich oraz w czterech sekcjach. Pierwszy panel ekspercki dotyczył filozoficznego, teologicznego i pedagogicznego kontekstu edukacji religijnej, natomiast drugi poruszał zagadnienie wyzwań współczesności – między ekskluzją a inkluzją w edukacji religijnej.

W pierwszym panelu eksperckim ks. prof. dr hab. Piotr Moskal z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II przedsta-

wił filozoficzną interpretację religii, wskazując na jej związki z życiem osobowym, społecznym i kulturą. W nawiązaniu do tych trzech obszarów prelegent odniósł się do zjawiska sekularyzacji i desekularyzacji oraz postulatu neutralności światopoglądowej państwa. Natomiast dr hab. Wojciech Szcerba, prof. Ewangelikalnej Wyższej Szkoły Teologicznej z Wrocławia, przybliżył koncepcję uniwersalnego zakresu zbawienia, która mimo potępienia na soborze w Konstantynopolu w 553 roku przetrwała w myśli chrześcijańskiej i obecnie „wydaje się coraz bardziej atrakcyjną alternatywą wobec ekskluzywistycznej soteriologii, mówiącej o zbawieniu wiernych i potępieniu upadłych”. Prelegent skupił się nie tylko na przedstawieniu teologicznych, biblijnych i filozoficznych podstaw tej koncepcji, ale także próbował odpowiedzieć na pytanie na ile może być ona wykorzystana we współczesnej edukacji religijnej. Dr hab. Kalina Wojciechowska, prof. ChAT, wprowadziła uczestników konferencji w elementy ekskluzywizmu w nauczaniu Jezusa na podstawie Ewangelii św. Marka. Wskazała, że Jezus najczęściej kierował swoje nauczanie do „wielonarodowościowych i często wielojęzycznych tłumów kobiet, mężczyzn i dzieci”, co świadczy o uniwersalności Jego przesłania. Jednakże analiza tekstu Ewangelii św. Marka jednoznacznie wskazuje, że Jezus kierował również swoje nauczanie do wybranych i w tych przypadkach to nauczanie miało charakter ekskluzywny. Analiza narratologiczna tych fragmentów pozwala na ustalenie powodów, tematyki i celu tego nauczania skierowanego do wybranych. Natomiast Łukasz Skurczyński, absolwent między innymi ChAT, skupił się na przedstawieniu genealogii i podstawowych koncepcji teologii postępowej (*Progressive Christianity*). Ostatnim tematem zreferowanym w tym panelu było „Konstruowanie narracyjnej tożsamości religijnej dziecka w koncepcji Sofii Cavalletti”, zaprezentowane przez dr Barbarę Surmę z Akademii Ignatianum w Krakowie. Celem wystąpienia było zasygnalizowanie założeń filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych konstruowania tożsamości religijnej w kontekście kategorii narracji występujących w koncepcji edukacji religijnej Cavalletti.

W drugim panelu eksperckim ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej z Uniwersytetu Opolskiego przedstawił nową drogę nauczania Kościoła na przykładzie duszpasterskiej działalności papieża Franciszka, któremu przyświeca idea otwarcia i życzliwości wobec wykluczonych.

Ks. dr hab. Jan Klinkowski, prof. PWT we Wrocławiu wprowadził uczestników w zagadnienie podobieństw i różnic między dwiema odmiennymi kulturami i religiami (chrześcijaństwem i islamem). Postawił pytanie o to, czy istnieje możliwość współistnienia odmiennych kultur i religii, wskazując na wyzwania, jakie niesie ze sobą wielka współczesna migracja ludzi do Europy. Natomiast Aleksandra Wilczura, doktorantka z Uniwersytetu Jagiellońskiego, zaprezentowała wyniki swoich długoletnich badań na temat konwersji na judaizm i islam w wybranych środowiskach akademickich w Polsce po roku 2000. Przedstawiła przyczyny konwersji młodych ludzi oraz jej dynamikę. W tematykę tę wpisał się również kolejny temat „Dawah – obowiązek religijny czy narzędzie w rękach fundamentalistów? Misyjne radykalne ugrupowania muzułmańskie”, który zaprezentowała dr Katarzyna Jędrzejczak-Kuliniak z Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu. Celem referatu było „zaprezentowanie wpływu fundamentalistycznych ugrupowań misyjnych na radykalizację postaw europejskiej społeczności muzułmańskiej”.

Podczas obrad w sekcjach uczestnicy mogli zapoznać się z wynikami badań prowadzonych przez prelegentów. W sekcji zatytułowanej „Edukacyjne konteksty edukacji religijnej” dr Aniela Różańska z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Oddział w Cieszynie) przedstawiła referat pt. „Edukacja religijna a otwarta tożsamość religijna”, Agata Jakubas z Uniwersytetu Wrocławskiego skupiła się na analizie duchowości i religijności osób z niepełnosprawnością intelektualną. Dr Szymon Dąbrowski z Akademii Pomorskiej w Słupsku przybliżył fenomen *slow* w pedagogice a także możliwości jego zastosowania w edukacji religijnej. Agnieszka Tys z Uniwersytetu Warszawskiego próbowała natomiast odpowiedzieć na pytanie o możliwość uprawiania polskiej edukacji religijnej jako refleksji krytycznej.

W pozostałych sekcjach skupiono się na edukacji religijnej w ujęciu historycznym i kulturowym, filozoficznych i etycznych kontekstach edukacji religijnej oraz pedagogicznym wymiarze edukacji religijnej.

Pytanie o kształt i formułę edukacji religijnej we współczesnym świecie pozostaje nadal otwarte. Religia i edukacja religijna są ważnym obszarem życia człowieka i społeczeństw, dlatego należy podejmować trud szukania dobrych rozwiązań i praktyk w celu integralnego kształtowania tożsamości człowieka.

